

«OCUPA'T D'ELL.»
LA COMPASSIÓ COM EXERCICI SINODAL DE GUARICIÓ
Missatge del Sant Pare Francesc
per a la XXXI Jornada Mundial del Malalt (11 de febrer de 2023)

Benvolguts germans i germanes,

La malaltia forma part de la nostra experiència humana. Però pot esdevenir deshumana si és viscuda en l'aïllament i en l'abandonament, si no va acompanyada de la cura i la compassió. Quan caminem junts, és normal que algú es trobi malament, que s'hagi d'aturar per causa del cansament o per algun contratemps. És aquí, en aquests moments, quan podem veure com estem caminant: si realment caminem junts, o si anem pel mateix camí però cadascú ho fa pel seu compte, vetllant pels seus interessos i deixant que els altres "s'apanyin". Per això, en aquesta XXXI Jornada Mundial del Malalt, en ple camí sinodal, us convido a reflexionar sobre el fet que és precisament a través de l'experiència de la fragilitat i de la malaltia que podem aprendre a caminar junts segons l'estil de Déu, que és proximitat, compassió i tendresa.

En el llibre del profeta Ezequiel, en un gran oracle que constitueix un dels punts culminants de tota la Revelació, el Senyor diu així: «Jo mateix pasturaré les meves ovelles i jo mateix les duré a reposar. Ho dic jo, el Senyor Déu. Buscaré l'ovella perduda, recolliré l'esgarriada, embenaré la que s'havia trencat la pota i restabliré la malalta [...]. Pasturaré amb justícia el meu ramat» (34,15-16). L'experiència de la pèrdua, de la malaltia i de la debilitat formen part del nostre camí d'una manera natural, no ens exclouen del poble de Déu; al contrari, ens porten al centre de l'atenció del Senyor, que és Pare i no vol perdre cap dels seus fills pel camí. Es tracta, per tant, d'aprendre d'Ell, per a ser veritablement una comunitat que camina unida, capaç de no deixar-se contagiar per la cultura de l'exclusió.

L'encíclica *Fratelli tutti*, com sabeu, proposa una lectura actualitzada de la paràbola del bon samarità. La vaig escollir com a eix, com a punt d'inflexió, per a poder sortir de les «ombres d'un món tancat» i «pensar i gestar un món obert» (cf. n. 56). De fet, hi ha una connexió profunda entre aquesta paràbola de Jesús i les múltiples maneres amb què avui es nega la fraternitat. En particular, el fet que la persona apallissada i assaltada sigui abandonada a la vora del camí, representa la condició en què són abandonats molts dels nostres germans i germanes quan tenen més necessitat d'ajut. No és fàcil distingir quines agressions contra la vida i la seva dignitat provenen de causes naturals i quines, en canvi, provenen de la injustícia i de la violència. En realitat, el nivell de les desigualtats i la prevalença dels interessos d'uns quants ja afecten tots els entorns humans, fins al punt que resulta difícil considerar qualsevol experiència com "natural". Qualsevol sofriment té lloc en una "cultura" i enmig de les seves contradiccions.

Tanmateix, allò que importa és reconèixer la condició de solitud, d'abandonament. Es tracta d'una atrocitat que es pot superar abans que qualsevol altra injustícia, perquè, com diu la paràbola, per eliminar-la és suficient un moment d'atenció, el moviment interior de la compassió. Dos transeünts, considerats religiosos, veuen el ferit i no s'aturen. El tercer, en canvi, un samarità, objecte de menyspreu, va sentir compassió i va tenir cura d'aquell desconegut que va trobar pel camí i el va tractar com un germà. Obrant així, sense pararse a pensar, va canviar les coses, va generar un món més fraternal.

Germans, germanes, mai no estem preparats per a la malaltia. I, sovint, tampoc ho estem per admetre l'avançament de l'edat. Temem la vulnerabilitat i la cultura generalitzada del

mercat ens empeny a negar-la. No hi ha lloc per a la fragilitat. I, d'aquesta manera, el mal, quan irromp i ens assalta, ens deixa atordits. Pot passar, aleshores, que els altres ens abandonin, o que ens sembli que hem d'abandonar-los, per a no ser una càrrega per a ells. Així comença la solitud, i ens enverina el sentiment amarg d'una injustícia, pel qual fins i tot el Cel sembla tancar-se. De fet, lluitem per mantenir-nos en pau amb Déu, quan s'ensorra la nostra relació amb els altres i amb nosaltres mateixos. Per això és tan important que tota l'Església, també pel que fa a la malaltia, es confronti amb l'exemple evangèlic del bon samarità, per arribar a convertir-se en un autèntic "hospital de campanya": la seva missió, sobretot en les circumstàncies històriques que travessem, s'expressa, de fet, en l'exercici de la cura. Tots som fràgils i vulnerables; tots necessitem aquesta atenció compassiva, que sap aturar-se, apropar-se, guarir i aixecar. La situació dels malalts és, per tant, una crida que interromp la indiferència i frena el pas dels que avancen com si no tinguessin germans i germanes.

La Jornada Mundial del Malalt, en efecte, no sols convida a la pregària i a la proximitat amb els qui pateixen, també té com a objectiu sensibilitzar el poble de Déu, les institucions sanitàries i la societat civil sobre una nova manera d'avançar junts. La profecia d'Ezequiel esmentada al principi conté un judici molt dur sobre les prioritats dels qui exerceixen el poder econòmic, cultural i de govern sobre el poble: «Vosaltres, en canvi, us alimenteu de la seva llet, us vestiu amb la seva llana, mateu les ovelles més grasses, però no pastureu el ramat. En comptes d'enrobustir les ovelles febles, curar les malaltes, embenar les que s'han trencat la pota, recollir les dispersades i buscar les que s'han perdut, domineu les ovelles amb violència i amb brutalitat» (34,3-4). La Paraula de Déu és sempre il·luminadora i actual. No sols en la seva denúncia, sinó també en la seva proposta. De fet, la conclusió de la paràbola del bon samarità ens suggereix de quina manera l'exercici de la fraternitat, iniciat per un encontre de tu a tu, es pot estendre a una cura organitzada. L'hostal, l'hostaler, els diners, la promesa de mantenir-se mútuament informats (cf. Lc 10,34-35): tot això ens fa pensar en el ministeri dels preveres, en la tasca dels agents sanitaris i socials, en el compromís dels familiars i dels voluntaris, gràcies als quals, cada dia, a tot arreu, el bé s'oposa al mal.

Els anys de la pandèmia han augmentat el nostre sentiment de gratitud vers els qui treballen cada dia per la salut i la investigació. Però per una tragèdia col·lectiva tan gran, no és suficient sortir honorant els herois. La COVID-19 va posar a dura prova aquesta gran xarxa de capacitats i de solidaritat, i va mostrar els límits estructurals dels actuals sistemes de benestar. Per tant, cal que la gratitud vagi acompanyada d'una recerca activa, a cada país, d'estratègies i de recursos, per tal que a tots els éssers humans se'ls garanteixi l'accés a l'assistència i el dret fonamental a la salut.

«Ocupa't d'ell» (Lc 10,35) és la recomanació del samarità a l'hostaler. Jesús ens ho repeteix també a cadascun de nosaltres, i al final ens exhorta: «Ves, i tu fes igual.» Com vaig subratllar a la *Fratelli tutti*, «la paràbola ens mostra amb quines iniciatives es pot refer una comunitat a partir d'homes i dones que fan seva la fragilitat dels altres, que no deixen que s'erigeixi una societat d'exclusió, sinó que es fan proïsmes i aixequen i rehabiliten el caigut, perquè el bé sigui comú» (n. 67). En realitat, «hem estat fets per a la plenitud que només s'aconsegueix en l'amor. No és una opció possible viure indiferents davant el dolor» (n. 68).

L'11 de febrer de 2023, girem el nostre esguard també al Santuari de Lourdes com una profecia, una lliçó que s'encomana a l'Església en el cor de la modernitat. No val només el que funciona, ni compten només els qui produeixen. Les persones malaltes són al centre del poble de Déu, que avança amb ells com a profecia d'una humanitat en la qual tothom és valuós i ningú no ha de ser exclòs.

Encomano cadascun de vosaltres, que us trobeu malalts; els qui s'encarreguen d'atendre-us —en l'àmbit de la família, amb la seva feina, en la investigació o en el voluntariat—, i els qui estan compromesos a forjar vincles personals, eclesials i civils de fraternitat, a la intercessió de Maria, salut dels malalts. A tots us envio cordialment la meva benedicció apostòlica.

Francesc

Roma, Sant Joan del Laterà, 10 de gener de 2023